RAPORTURI FONETICE UCRAINO-ROMÂNE*)

In Maramureş şi în regiunile învecinate evoluţia labialelor *f*, *v* a ajuns în stadiul *s*, *z*: *fier* > *ser* (*şier*) (G. Weigand, în *Jahresbericht*[1]) VI, p. 14), *vin* > *zin* (*ibid.*, p. 21), *fiere* > *şiere* (*Atlasul Linguistic Român*[2]) I, h. 47), *vin* > *zin* (*ibid.*, h. 282), etc.[3])

Toţi filologii care s'au ocupat cu acest fenomen văd în desvoltarea celor două labiale în *s*, *z* un proces fonetic natural şi caută să stabilească filierele premergătoare stadiului de astăzi.

Astfel G. Weigand crede că evoluţia labialei a fost următoarea: *vin* > *yin* > *žin* > *źin* > *zin* (*Jb.* VI, p. 31).

I.-A. Candrea susţine că „*v* s'a alterat în aceleaşi condiţiuni ca şi *f*, înainte de *i*, *į*, devenind *y*, din care s'a desvoltat pe alocurea *g'* în graiul celor bătrâni, iar *z* în pronunţarea celor mai tineri. Faza aceasta a rezultat firesţe din *y* prin intermediul lui *d'* care a lăsat câteva urme (cf. *am d'isat*, la Bicsad)" (*Graiul din Ţara Oaşului*, Bucureşti, 1907, p. 12).

Desvoltarea lui *d'* în *z* însă este greu de acceptat. Pe

---

*) Sunetele moldoveneşti corespunzătoare unui *ĉ* sau *f* palatalizat şi unui *ĝ*, *j* (din elementele latine sau autohtone) sau *v* palatalizat din limba literară, notate în *Atlasul Linguistic Român* şi, de obiceiu, de filologi prin *s* resp. *z* cu semnul ^ deasupra, vor fi redate în articolul de faţă, din motive de ordin tipografic, prin *ś'*, resp. *ź'*; deci mold. *ś'inś'*, *sinź'e* = cinci, sânge.

[1]) Prescurtat: *Jb.*

[2]) Prescurtat: ALR; ALRM însemnează *Micul Atlas Linguistic Român.*

[3]) V. şi D. Macrea, *Palatalizarea labialelor în limba română*, în *Da-*

BDD-A14870 © 1948 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:34 UTC) LUJ

lângă aceasta, exemplul adus de I.-A. Candrea nu e convingător, întru cât labiala *v* în *visat, visez* și *vis* nu are, în Maramureș, o evoluție obișnuită, probabil din cauza lui *s* următor. Așa se explică formele *d'isez* „visez" (ALRM I, h. 107), *d'(g')is* „vis" (ALRM II, h. 158) din această regiune și lipsa formelor așteptate, *zisez* și *zis*.

Altă filieră este propusă de T. Papahagi (*Graiul și folklorul Maramureșului*, București, 1925): *ț̣ert* > *ț'ert* > *h'ert* > *ṣ́ert* > *sert* (p. LIII); *v* > *G*[4]) > γ'[5]) > *ź* > *z* (p. LX).

Al. Rosetti găsește că filiera v^{dj}_{ij} > *vdj* > *dj* > *j* > $^{z}_{j}$ > *z* propusă de G. Weigand și T. Papahagi[6]) nu poate fi admisă, pentrucă tratamentul *j* nu este atestat în Maramureș (*Recherches sur la phonétique du roumain au XVI-e siècle*, Paris, 1926, p. 120) și de aceea dânsul propune alta: v^{dz}_{ij} > *vdz* > *dz* > *z* (> $^{j}_{z}$) (*ibid.*, p. 117) și f^{ts}_{ij} > *fts* > *ts* > *s* (*ibid.*, p. 118).

Intr'adevăr un stadiu *j* nu este atestat în Maramureș, după cum numai în mod sporadic apare și în faza actuală de palatalizare a celorlalte graiuri românești, de aceea nici nu poate intra în discuție. In ALR nu găsim stadiul *ș*, *j* decât în două-trei puncte periferice față de aria întinsă în care *ʃ* și *v* se prefac în *š'*, *ž'*: *șin* „fin" (ALRM I, h. 301, punctele 231, 257), *șere* „fiere" (*ibid.*, h. 70/231, 225, 257), *jisez* „visez" (*ibid.*, h. 107/231, 255, 257), *jiu* „viu" (*ibid.*, h. 391/231, 257, 398)[7]). E evident că rostirea aceasta e mai nouă. Introducerea în discuție a stadiului *j* cred că i se datorește lui Weigand care nu a distins bine în Transilvania pe *ž'* de *j* (notat de el prin *ž*) și pe *š'* de *ș* (notat *š*): «*šer* oder *š'er*» „fier" (*Jb.* IV, p. 261), *žin*, (*ibid.*, p. 271), «*ž'-* oder *žițăl*» „viței" (*ibid.*, p. 275), «*ž-* oder *ž'iț̣ea*» (*ibid.*)

---

[4]) G = rom. *g (gh)* dinaintea lui *e, i (ibid.*, p. 2).

[5]) γ' = γ grecesc *(ibid.)*

[6]) Schema aceasta nu redă întru totul pe a lui G. Weigand și T. Papahagi. De pildă stadiul *j* nu se găsește la T. Papahagi.

[7]) V. exemple mai numeroase, dar din aceleași puncte, la D. Macrea, *op. cit.*, p. 155: *șirastău* „ferestrău", *șer* „fier", etc.; *jiăr* „vier", *jermene* „vierme", etc.

BDD-A14870 © 1948 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:34 UTC)

Desvoltarea sunetelor *s*, *z* din *ts*, *dz*, propusă de Al. Rosetti, pare într'adevăr acceptabilă (să ne gândim la evoluţia lui *dz* în *z* din elementele latine: *dzece* > *zece*), însă nici stadiul *ts*, *dz* nu este atestat.

In lucrarea *Palatalizarea labialelor în limba română* (DR IX, p. 92—160), citată mai sus, D. Macrea, utilizând materialul atlasului lui Weigand şi pe al *Atlasului Linguistic Român*, în bună parte nepublicat încă, luând în considerare şi stadiile de tranziţie ale fenomenului, precum şi situaţia geografică a diferitelor arii, înclină să creadă că sunetele maramureşene *s*, *z*, de care ne ocupăm, s'au desvoltat din *š'*, *ž'* (p. 156).

Şi noi credem că stadiul anterior celui de astăzi a fost *š'*, *ž'*, însă trecerea la *s*, *z* nu s'a făcut printr'o evoluţie naturală, ci prin intervenţia unei cauze externe. Vom dovedi mai bine acest lucru dacă lămurim acelaşi fenomen întâmplat şi în limba Moldovenilor de peste Nistru.

E vorba anume de Moldovenii care trăiesc la Nord de râurile Iagorlâc, afluentul Nistrului, şi Codima, afluentul Bugului, regiune care a aparţinut pe vremuri fostei gubernii Podolia. Din două studii ale profesorului M. V. Sergievskij, consacrate studierii graiurilor moldoveneşti dintre Nistru şi Bug[8]), precum şi din informaţiile noastre personale am constatat că în vorbirea Moldovenilor din susnumita regiune labiala *f* şi africata *tš* se rostesc *s*, iar *v* şi *dž* (sau *j* în cuvintele latineşti şi vechi) se rostesc *z*: *fier* > *sier*, *ce* > *si*, *vin* > *zin*, *joc* > *zioc* (*Moldavskie etjudy*, p. 11).

Adică sunetelor *š'*, *ž'*[9]), din graiul moldovenesc de dincoace de Nistru (şi în acelaşi timp şi de peste Nistru, din graiul Moldovenilor dela Sud de cele două râuri amintite,

[8]) Studiile sunt intitulate: *Materialy dlja izučenija žyvych moldavskich govorov na territorii SSSR* (Materialuri pentru studierea graiurilor vii moldoveneşti de pe teritoriul URSS), apărut în revista *Učenye zapiski*, vol. I, 1927, p. 73—97 şi, al doilea, *Moldavskie etjudy* (Studii moldoveneşti), Moscova-Leningrad, 1936, 79 p. De lucrările acestea ne ocupăm tot în prezentul volum într'o recenzie, unde pot fi găsite lămuriri la unele chestiuni discutate aici.

[9]) Notate de Sergievskij tot prin *š'*, *ž'*, semne pe care le-am adoptat şi noi în articolul acesta.

BDD-A14870 © 1948 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:34

regiune care a aparţinut guberniei Chersonului), le corespund în nordul regiunii de peste Nistru sunetele *s* şi *z* [10]).

Prin urmare labialele *f*, *v* [11]) ne apar şi aici în acelaşi stadiu de palatalizare ca şi în Maramureş. Sergievskij însă nu ajunge la această constatare, pentrucă el nu reuşeşte să prindă rostirea reală a sunetelor maramureşene din felul cum sunt notate la Weigand, de a cărui lucrare (*Samosch- und Theissdialekte*, în *Jb.* VI, p. 1—85) se serveşte. Faptul că Weigand nu notează prin niciun semn diacritic caracterul palatal al lui *s* şi *z* (< *f*, *v*) din Maramureş îl face pe Sergievskij să creadă că sunetele acestea sunt diferite de cele de peste Nistru (notate de el prin *ś*, *ź*), pentrucă cele din Maramureş ar fi „nepalatale" (*Mold. etjudy*, p. 17). Cam la fel ca şi Weigand au notat şi anchetatorii ALR-ului aceleaşi sunete din Maramureş: *fi*, *vi* prin *si*, *zi*, iar *fe*, *ve* de regulă prin *şie*, *zie*. Dar caracterul palatal al sunetelor *s*, *z* (< *f*, *v*) din Maramureş este arătat prin prezenţa vocalei palatale următoare: *sin* „fin" (ALR I, h. 218), *zin* „vin" (*ibid.*, h. 282). Dacă *s* şi *z* n'ar fi palatali, vocalele următoare *i* şi *e* s'ar fi schimbat în *î* şi *ă* în această regiune, ca după orice *s* şi *z* obişnuit (de ex. *sîmţăsc*, ALR I, h. 104, *vis(î)ăz*, ALRM I, h. 108) [12]).

---

[10]) Sergievskij le notează *ś*, *ź*, ceea ce însă nu reprezintă decât un *s* şi *z* palatali. Felul acesta de a nota e obişnuit mai ales în slavistică, prin semnul ' arătându-se palatalizarea consoanei precedente. Astfel cuvântul ucr. український „ucrainean" se poate translitera *ukrains'kyj*. Noi am înlocuit semnele *ś*, *ź*, întrebuinţate de Sergievskij, cu *s*, *z* sau, înainte de vocală nepalatală, precum şi în poziţie finală, cu *si*, *zi*, pentrucă la noi prin *ś*, *ź* sunt notate, de obiceiu, fricativele bănăţene: *śinś* „cinci, *„juźe* „fuge".

[11]) Peste Nistru vedem că şi africatele *tš*, *dž* se rostesc *s*, *z*, lucru foarte natural, întru cât şi în graiul moldovenesc de dincoace de Nistru cele două labiale şi africate coincid: *fiere, cinci* > *ś'ere, ś'inś'*; *vin, sânge* > *ź'in, sinź'e*.

[12]) Faptul că Weigand notează fricativele bănăţene şi pe cele din graiul moldovenesc prin *ś*, *ź* (în ALR, cele din Banat: *ś*, *ź*, cele din Moldova ca la p. 51 nota *) — adică tocmai prin aceleaşi semne prin care Sergievskij notează pe *s* şi *z* palatali — îl îndeamnă pe acesta din urmă să se gândească la o comparaţie între fricativele bănăţene şi moldoveneşti pe de o parte şi sibilantele palatale *s*, *z*, din stânga Nistrului, pe de alta, fiindcă dânsul nu

BDD-A14870 © 1948 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:34 UTC)

Pentru a se vedea mai bine caracterul sunetelor *s* şi *z* de peste Nistru, Sergievskij precizează că ele nu se deosebesc prin nimic de *ś* şi *ź*[13]) din cuvintele ruseşti *sila* „putere“ şi *zjablik* „piţigoiu“ (*Mold. etjudy*, p. 18). Rezultă de aici că cele două sunete sunt identice şi cu cele din rostirea românească literară, în cuvinte ca *silă*, *zi*, şi cu cele din graiul Maramureşenilor, în formele *sin* „fin“, *ziu* „viu“.

Sergievskij încearcă să şi explice proveniența sunetelor *s*, *z* din graiurile pe care le studiază. Intru cât în regiunea de peste Nistru dânsul găseşte unele influenţe poloneze (cf. recenzia), crede că şi rostirea aceasta trebue să aibă aceeaşi cauză: „eu sunt foarte înclinat să atribuiu apariţia sibilantelor moi (rus. „mjagkie svistjaščie“) din graiurile nordice ale Republicei Moldoveneşti — care n'au corespondente analogice în celelalte dialecte — pronunţării poloneze (*ibid.*, p. 56).

Dânsul se gândeşte de sigur la sunetele poloneze notate ortografic când *ś*, *ź* (*śliwka* „prună“, *źle* „rău“ adv.), când *si*, *zi* (*siano* „fân“, *zima* „iarnă“). Insă aceste sunete sunt complet diferite de cele din Nordul Republicei Moldoveneşti: cele poloneze sunt fricative palatale, identice cu cele bănăţene corespunzătoare unui *ĉ*, *ĝ* (*j*) din limba literară, notate la Weigand şi în ALR tot prin *ś*, *ź*, pe când cele de peste Nistru am văzut că se identifică cu *s*, *z* din limba românească literară (în *silă*, *zi*). Prin urmare deosebirea dintre un *ś* polonez, de pildă din cuvântul *silny* „puternic“, şi un *ś* (cum notează Sergievskij) de peste Nistru, în cuvântul *śinś* (noi îl notăm *sinś*), este aceeaşi cu cea dintre *ś* din forma bănăţeană *śinś* „cinci“ şi *s* din cuvântul *silă*, în rostirea literară românească. Transcrise cu semnele întrebuinţate în ALR, exemplele de

din felul cum sunt descrise de Weigand (*Jb.* III, p. 209), Al. Rosetti (*Recherches...*, p. 26—27, hărţile 3. 5) şi Th. Gartner (*ZsfromPhil.* XXVI, p. 232). Până la urmă totusi Sergievskij conchide că sunetele notate de Weigand şi Gartner prin *ś*, *ź* corespund cu cele notate de dânsul prin *ś'*, *ź'* la Moldovenii din regiunea dela Sud de râurile Iagorlâc şi Codima. Constatarea aceasta de sigur că e cea justă. Sunetele *s*, *z* însă, — din regiunea nordică de peste Nistru — nu sunt cunoscute — zice dânsul — nicăiri în regiunile româneşti (*Mold. etjudy*, p. 16—18).

BDD-A14870 © 1948 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul“
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:34

mai sus s'ar înfățișa astfel: polon. *śilnâ* — bănăț. *śinś* — moldov. *sinsᵗ* — rom. lit. *silă*.

Se știe că între sunetele bănățene *ś*, *ź* și între *š'*, *ž'* din graiul moldovenesc nu există decât o mică deosebire: cele moldovenești sunt puțin mai dure. ALR face distincție între unele și altele, întrebuințând semne diferite, dar sunt unii cercetători care le notează la fel, tocmai din cauză că sunt aproape identice. Astfel Weigand le notează și pe unele și pe altele prin *ś*, *ź* (v. *Jb.* III, p. 198 sq., în Banat; *ibid.*, IX, p. 138 sq., în Moldova). Știind acum că sunetele notate de Sergievskij, în graiul sudic de peste Nistru, prin *š'*, *ž'* corespund întocmai celor de dincoace de Nistru (în ALR sunt notate prin *s*, *z* cu căciulă ^). însemnează că sunetele poloneze la care se referă Sergievskij sunt asemănătoare, dacă nu chiar identice cu cele din Sudul, nu din Nordul Republicei Moldovenești.

Greșala lui Sergievskij cred că ne duce la explicarea provenienței sunetelor *s*, *z* din nordul regiunii transnistriene.

In limba rusă, ca și în ucraineană de altfel, nu există sunetele *ś*, *ź* (*si*, *zi*) din limba poloneză. Un rus sau un ucrainean, nefamiliarizat cu rostirea poloneză, va reda cele două sunete (așa cum a făcut și Sergievskij) prin *s* și *z* palatali[14]): cuvintele poloneze *jesiotr* „nisetru" și *jezioro* „lac" sunt reproduse rusește, fonetic, *ezëro*, *esëtr*, — în *Jazykoznanie i istorija literatury* (vol. VII din *Narodnaja enciklopedija*), Moscova, 1914, p. 148 — ceea ce s'ar nota și cîti cu semnele întrebuințate în ALR: *ieśiótr* și *ieźióro* (deci cu *s* și *z* palatali), dar în realitate cuvintele poloneze se citesc: *ieśotr* și *ieźoro* (transcrise tot cu semnele din ALR).

Ținând seama de aceste indicații, putem încerca să explicăm originea rostirii *sier*, *zioc* din graiul nordic de peste Nistru. Credem că și acolo cele două sunete se rosteau cândva la fel ca și în Sudul regiunii și, deci, ca în graiul moldovenesc de dincoace de Nistru. Adică într'o epocă pe care n'o

[14]) In niciun caz nu prin *ś*, *ź* care, mai ales în rusă, se rostesc dur și s'ar deosebi prea mult de cele poloneze.

BDD-A14870 © 1948 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:34 UTC)

putem preciza acum, s'a zis şi acolo *š'er* „fier", *š'inš'* „cinci", *ž'in* „vin", *ž'oc* „joc". Se ştie că în regiunea respectivă există şi a existat şi în trecut un strâns contact între Ucraineni şi Moldoveni, mai ales în localităţile cu populaţie amestecată. Sunt atestate numeroase cazuri de ucrainizare sau de moldovenizare a populaţiei din unele localităţi (v. Sergievskij, *op. cit.*, p. 57, 60; O. Kurylo, în *Zbirnyk zachodoznavstva,* vol. II, 1930, p. 215). Când Ucrainienii au început să înveţe moldoveneşte, neputând imita rostirea sunetelor *š'*, *ž'*, au fost nevoiţi să le înlocuiască cu ceva asemănător din limba lor. Şi mai apropiate de *š'*, *ž'* li s'au părut a fi sibilantele *s* şi *z* palatale, ca în ucr. *sjaty* „a străluci", *zjat'* „ginere". In felul acesta, credem, s'a ajuns la rostirea *şier* $<$ **š'er* „fier", *sinsi* $<$ **š'inš'* „cinci", *zin* $<$ **ž'in* „vin", *zioc* $<$ **ž'oc* „joc", rostire care s'a întins asupra regiunii nordice din stânga Nistrului, până la vechea frontieră politică dintre fosta Podolie şi Ţara Oceacovului, pătrunzând apoi, prin colonişti, şi la Sudul acestei frontiere.

Să vedem cum se prezintă lucrurile în Maramureş. In întreaga parte de Nord a Transilvaniei şi chiar mai spre Sud sunt atestate vechi aşezări ruteneşti, care au lăsat urme în toponomia [15]) şi în lexicul [16]) acestei regiuni. Afară de aceste colonizări vechi s'a aşezat însă în Maramureş un strat mai nou şi mai compact de populaţie ruteană [17]), care a exercitat o nouă influenţă asupra limbii române locale. Faptul acesta se poate uşor verifica cu ajutorul dovezilor linguistice: unele numiri şi cuvinte ruteneşti se întind până pe la jumătatea Transilvaniei şi chiar mai spre Sud [18]), pe când alte influenţe rutene s'au exercitat numai asupra Maramureşului şi a regiunii imediat învecinate. Astfel, de ex., cuvântul *cuşăiesc* „gust"

[15]) Cf. N. Drăganu, *Toponimie şi istorie,* Cluj, 1928, p. 73 sq., cf. şi id. *Românii în veac. IX–XIV,* Bucureşti, 1933, p. 455 sq.

[16]) G. Reichenkron, în *ZfslPhil.* XVIII, p. 408.

[17]) N. Drăganu, *Românii în veac. IX–XIV,* p. 457—58. Şi azi trăiesc în Maramureş destul de mulţi Ruteni. După datele recensământului din 1930, numărul lor era de 19.230.

[18]) După G. Reichenkron (*loc. cit.* p. 407) până în Săcuime

BDD-A14870 © 1948 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:34

(< rut. *kušaty*) este întrebuințat numai acolo (v. ALR I, h. 82) și prin Bucovina (*Dicționarul Academiei Române*, s. v.). De asemenea rostirea velară a lui *l*, considerată, pe drept cuvânt, de S. Pop ca influență ruteană (*Revista Fundațiilor Regale*, VIII, p. 432) este obișnuită, în afară de Basarabia nordică (S. Pop., *ibid.*), iarăși numai în această regiune (cf. G. Weigand, *Jb.* VI, p. 30; I.-A. Candrea, *op. cit.*, p. 14)[19].

In urma acestor fapte și admițând că explicarea sunetelor *s*, *z* din graiul nordic moldovenesc transnistrian este cea dată mai sus, credem că și în Maramureș e vorba tot de o influență ruteană, exercitată de Rutenii care, așezați în Nordul Transilvaniei, au lăsat în graiurile românești locale cuvinte cum este *cușăiesc*, rostirea velară a lui *l*, etc.

Stadiul premergător celui de astăzi, adică sunetele care au fost înlocuite prin *s*, *z* presupunem că a fost și în Maramureș tot *š'*, *ž'*, ca și peste Nistru.

Că s'a rostit cândva în Maramureș *š'ere* „fiere", *ž'in* „vin" nu avem nicio dovadă directă, căci stadiile *š'*, *ž'* (ca și *s*, *z*) nu sunt atestate în textele vechi provenite din această regiune[20].

De asemenea nu putem preciza cât este de veche rostirea *s*, *z* nici peste Nistru și n'avem nicio atestare a stadiului mai vechiu, presupus, *š'*, *ž'*.

Dacă ținem seama însă că isoglosa sunetelor *š'*, *ž'* (*š'ere*, *ž'iu*) se atinge cu cea a rostirii *s*, *z* (*siere*, *ziu*) și în Maramureș și peste Nistru, credem că acest fapt este în sprijinul presupunerii că stadiul anterior celui de astăzi a fost *š'*, *ž'*[21].

---

[19]) Și în graiurile moldovenești de peste Nistru întâlnim rostirea velară a lui *l*: *lua, la, d'al* (Sergievskij, în *Učenye zapiski* I, p. 95), *lună, akolo (Moldavskie etjudy*, p. 68—69), *askultaț, al* (O. Kurylo, *loc. cit.*, p. 220) și peste Bug: *Banul, Huțul, Robul* (în Martonoșa, lângă Kirovograd), *Hulpi* (=Vulpii) (în cătunul Corsun, în apropiere de orașul Stalino — informații personale). De sigur că și peste Nistru rostirea cu *l* este tot de proveniență ucraineană.

[20]) Cf. Al. Rosetti, *Limba română în secolul al XVI-lea*, București, 1932, p. 67 sq., și O. Densusianu, *Histoire de la langue roumaine*, vol. II., p. 111.

[21]) Cf. D. Macrea, *op. cit.*, p. 158.

BDD-A14870 © 1948 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:34 UTC) CLUJ

Substituirea stadiului vechiu *š'*, *ž'* prin cel actual (*s*, *z*) este evident, un proces local în fiecare dintre cele două regiuni. De altfel fenomenul se prezintă altfel în Maramureș decât în regiunea transnistriană: peste Nistru sunetele *s*, *z* corespund labialelor *f*, *v* și totodată și africatelor *tš* (=*ĉ*), *dž* (=*ĝ*) (sau *j*) (*fiere, ce* > *șiere, si*; *vin, geană, joc* > *zin, ziană, zioc*), pe când în Maramureș cele două africate, întru cât niciodată nu s'au indentificat cu cele două labiale (cum s'a întâmplat în vorbirea moldovenească de dincoace și de dincolo de Nistru), natural că nici n'au putut să aibă aceeași evoluție [22]).

ION PĂTRUȚ

[22]) Cele două africate se rostesc mai dur în Maramureș decât în celelalte regiuni dacoromâne. In ALR sunt notate de regulă prin *č*, *ğ*: *sprinčană* (ALRM I, h. 33), *čafă* (*ibid.*, h. 51), *sinğe* (ibid., h. 8), *ğană* (*ibid.*, h. 32). Intru cât și aceste sunete — proprii celor mai multe graiuri ucrainene și în orice caz celor vestice (v. Jan Ziłyński, *Opis fonetyczny języka ukraińskiego*, Cracovia, 1932, p. 90—91) — nu sunt cunoscute în alte graiuri românești și apar în aceeași arie ca și *s*, *z* (< *f*, *v*) și *l* velar, credem că și ele trebue să fi intrat în rostirea românească tot prin influența Rutenilor.

BDD-A14870 © 1948 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:27:34